

Mstoyan K.V.,
Krivoy Rog Economic Institute
National University of Krivoy Rog

RATING AS A TOOL TO ASSESS THE RELIABILITY OF THE BANK

Summary

The practice of the use of rating methods as the instrument of the reliability of banks is researched in the article. The rating method's classification and the stages of standard procedure of rating are given. The practice of the use of rating as informer about the level of the reliability of domestic banks and the quality of their rating estimation are researched. The advantages of rating as the instrument of estimation of bank's reliability are defined, the disadvantages proving the necessity of further work in the direction of rating methods and procedures improvement are revealed.

Keywords: rating, credit rating, the rating of the debt instrument, rating method, the authorized rating agency, the procedure of rating, national rating scale.

УДК 339.137.2:330.341.1

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Нестеренко О.С.

Одеський національний економічний університет

У статті приведений аналіз розвитку виноробної галузі в цілому по Україні та в Одеській області. Автором зроблені висновки щодо зменшення кількості насаджень виноградної лози та зменшення обсягів валового збору винограду. Проаналізована структура виробництва алкогольної продукції та визначено, що найбільша питома вага належить виробництву пива та горілки. Проаналізована динаміка виробництва винограду по районах Одеської області. Приведена динаміка переробки виноматеріалів по областям та визначено, що найбільша питома вага у переробці виноматеріалів належить Одеській області, що у 2 рази перевищує аналогічний показник в АРК. Визначено, що на розвиток виноградної галузі впливають ряд факторів, а саме: ціна ліцензії, акцизний збір, низька конкурентоспроможність вина та нерозвиненість внутрішнього ринку. Приведені дані щодо виробництва та споживання вина в Україні.

Ключові слова: конкурентоспроможність, виноробна галузь, виробничі потужності, виробництво вина, переробка виноматеріалів.

Постановка проблеми. Виноробна галузь є перспективним напрямком розвитку економіки України, що обумовлено сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами і достатньою забезпеченістю трудовими та іншими ресурсами. Проте, на сьогодні стабільній та ефективній роботі виноробних підприємств перешкоджає численна кількість проблем, серед них: загальний кризовий стан економіки країни, низька забезпеченість сировиною переробних заводів, порушення паритетних взаємовідносин виробників сировини та виноробних підприємств, висока конкуренція, незахищеність вітчизняного виробника, відсутність належної підтримки з боку держави, низька якість виробленої продукції тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні дослідженням стану проблем виноробства займалися ряд вітчизняних учених, серед яких: Авідзба А.М., Бузні А.Н., Власов В.В., Гаркуша О.М., Горбачов В.С., Гульчак А.Б., Дудник М.О., Літвінов П.І., Мармуль Л.О., Матчина І.Г., Рибінцев В.А., Саблук П.Т., Червен І.І., М. Афонін, С. Азізов, А. Гаркуша, В. Єжов, Л. Мармуль, І. Червен, С. Черемісіна та ін.

Невирішеними раніше частинами загальної проблеми є: фактори, які впливають на виноробну галузь України.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення факторів, які впливають на виноробну галузь країни в цілому. А також дослідити стан розвитку даної галузі за 2005-2013 роки.

Цілі статті: – аналіз стану розвитку виноробної галузі в Україні;

– визначення факторів, які впливають на конкурентоспроможність виноробної галузі;

– аналіз їх впливу на конкурентоспроможність виноробної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вино можна вважати одним з найперших алкогольних напоїв, а виноробство – найдревнішою галуззю. Згадки про виникнення вина та розвиток виноробства містяться в чисельних легендах греків, римлян, персів, сирійців тощо.

Виноградарство та виноробство в Україні завжди були важливою галуззю агропромислового комплексу. Займаючи незначну питому вагу в площі сільськогосподарських угідь, ця галузь суттєво впливає на рівень соціально-економічного розвитку регіонів. Історія розвитку виноградарства та виноробства в Україні бере свій початок з глибокої давнини. Про те, що виноградарство та виноробство тут було одним із вельми важливих занять, свідчать зображення виноградних грон на деяких монетах III і II ст. до н. е. міста Тіра. Протягом двох з половиною тисячоліть періоди розквіту чергувалися зі спадами або повною загибеллю виноградарства та виноробства з причин або військових дій, або недооцінки цієї високоприбуткової і такої необхідної галузі господарства [1].

Після вступу України до ВТО, важливу роль відіграє конкурентоспроможність національного виробника. Оскільки саме він являється провідною ланкою в розвитку економіки країни. Саме його стан впливає не тільки на економіку країни, а і на її міжнародне становище, впливає на імідж та привабливість країни як такої.

Проте виноробна галузь не тільки України, а також всього світу переживає не найкращі часи. (Див. рис. 1) [2].

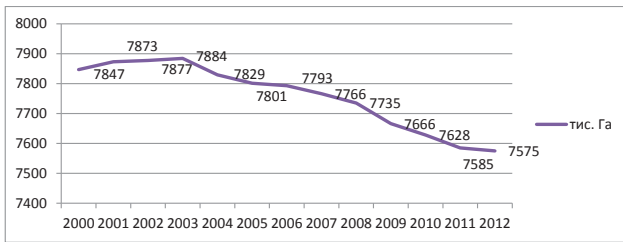

Рис. 1. Динаміка посівних площ винограднику у світі за 2000-2012 рр.

Проаналізувавши дані рисунка 1, можна зробити висновок, що починаючи з 2002 року та по нинішній час зберігається невтішна тенденція зменшення площ, які зайняті під виноградники, а це в свою чергу призводить до зменшення обсягів виробництва вина в усьому світі. Також невтішна тенденція спостерігається і в даний момент в Україні, площі насаджень лози та площі виноградників у плодоносному віці в Україні зменшуються, дані приведені на рис. 2 [3].

Як видно з рис. 2 обсяг насаджень у 2013 році зменшився на 101 тис га по відношенню до 1990 року, а також площа винограднику у плодоносному віці зменшилась у 2013 по відношенню до 1990 року на 86 тис га, та спостерігається подальше зменшення площ. Ця негативна тенденція просліджується і у розвитку всієї галузі, оскільки зменшення обсягів площі призводить до зменшення валового збору винограду, тим

самим зменшує кількість виробництва вина з натуральної сировини, збільшує імпорт сировини та, що являється самим гіршим, українське вино втрачає свою ідентичність, та за висновками експертів вже більше ніж 30% вина вироблено з порошку.

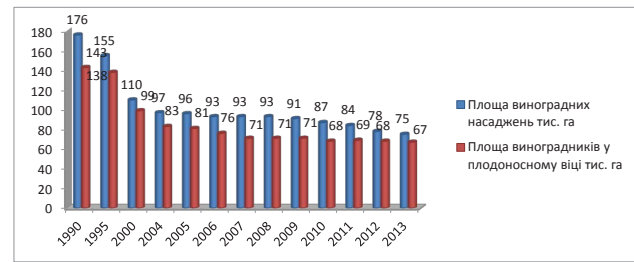

Рис. 2. Площі насаджень виноградної лози 1990-2013 роки

Розроблено автором за даними [3]

Проте сучасний стан виноградно-виноробної галузі характеризується не тільки скороченням площі насаджень, а й поступовим зменшенням валового збору винограду та урожайності. (Див. табл.1).

Дані таблиці 1 свідчать, що валовий збір, починаючи з 2012 року, зменшується та по відношенню до 2000 року на 11,3%, проте врожайність винограду має позитивну динаміку і у 2012 р в порівнянні з 2000р збільшилась на 30,0%.

Розглянемо динаміку виробництва винограду у розрізі областей України за 2005-2013 роки.

Як видно з наведеної таблиці обсяг виробництва винограду у 2013 році по відношенню до 2005 року зріс на 30%, що позитивно впливає на галузь в ці-

Динаміка основних показників виноградарства в Україні за 2000-2011 роки [3]

Показники	Роки										2012 р. у % до 2000 р.
	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Валовий збір (тис. т.)	514	374	443	301	360	415	469	408	522	456	88,7
Урожайність ц/га	51,7	45,2	54,9	39,7	50,5	58,6	66,0	60,3	75,5	67,2	130

Таблиця 1

Динаміка виробництва винограду за період з 2005-2013 роки

Населений пункт	2005		2010		2012		2013		2013 р у % 2005 р
	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%	
Україна в т.ч.:	442,6	7,1	407,9	100	456	100	575,4	100	130,0
Автономна Республіка Крим	116,9	26,4	90,5	22,2	75,1	16,5	95,2	16,5	81,4
Закарпаття	27,5	6,2	20,3	5,0	21,9	4,8	26,2	4,6	95,3
Миколаївська обл.	37,4	8,5	38,9	9,5	52,3	11,5	65,7	11,4	175,7
Херсонська обл.	36,1	8,2	29,3	7,2	39,4	8,6	62,6	10,9	173,4
Одеська обл.	193,3	43,7	175,1	42,9	212,3	46,6	256,6	44,6	132,7
Інші області	31,4	7,1	53,8	13,2	55	12,1	69,1	12,0	220,1

Таблиця 2

Переробка винограду на виноматеріали за регіонами у 2011-2012 рр.

Регіони	Фактично перероблено винограду на виноматеріали				У тому числі		середня ціна закупівлі 1 т винограду, грн.
	2011	2012	у% до загального підсумку	2012 р. у % до 2011 р.	власно-вирощений	закуплений	
АРК	86365,5	73151,6	22,2	84,7	32901,7	40250	5594,4
Закарпатська	6512,4	9469	2,9	145,4	1075,3	8393,7	2542,8
Миколаївська	58745,1	53928	16,4	91,8	4105,8	49822	3673,9
Одеська	131465,4	146452,5	44,4	111,4	32816,3	113636	3419,2
Херсонська	47085,1	29663,6	9	63	6894,6	22769	3567,8
м. Севастополь	23827,2	16965	5,1	71,2	14451,8	259,8	4033,8
Україна	354059,8	329629,7	100	93,1	92245,5	235131	3829,3

Обсяг виробництва спиртних напоїв у 2005-2012 рр.

Вид напою	Роки										
	2005		2010		2010 р. у % до 2005	2011		2011 р. у % до 2005	2012		2012 р. у % до 2005
	млн. дал	%	млн. дал	%	%	млн. дал	%	%	млн. дал	%	%
Горілка та інші спиртова напої	35,1	11,0	40,7	10,2	115,95	33,4	8,87	95,16	33,8	9,26	96,30
Лікери солодкі наливки, спиртові настоянки, інші спиртові настоянки	23,1	7,23	11,7	2,93	50,65	12	3,19	51,95	11,5	3,15	49,78
Вино виноградне	16,4	5,13	29,6	7,40	180,49	16,9	4,49	103,05	12,8	3,51	78,05
Вино «Шампанське»	4,4	1,38	4,2	1,05	95,45	3,7	0,98	84,09	3,3	0,90	75,00
Коньяк	2,4	0,75	3,6	0,90	150,00	4,7	1,25	195,83	4,6	1,26	191,67
Пиво	238	74,5	310	77,54	130,25	306	81,23	128,57	299	81,92	125,63
Всього	319,4	100	399,8	100	125,17	377	100	117,94	365	100	114,28

лону. Найбільший зріст обсягу виробництва вина спостерігається у Миколаївській, Херсонській та Одеській областях на 75,7%, 73,4% та 32,7% відповідно. Але треба відмітити, що у 2013 році по відношенню до 2005 року на територіях таких областей як Автономна Республіка Крим та Закарпаття спостерігається зменшення обсягу збору винограду на 18,6 та 4,6 відсотки відповідно. Що також негативно впливає на розвиток галузі, оскільки на цих територіях росте високоякісний виноград, який неможливо виростити на іншій території України.

Одним з важливих показників розвитку виноробної галузі є переробка виноматеріалів в цілому по Україні та в розрізі по регіонах (табл.3 наведена структура переробки виноматеріалів за регіонами у 2012 році) [3].

В цілому по Україні спостерігається зменшення обсягу переробки винограду на виноматеріали за 2011-2012 рр. Негативне тенденція просліджується і в таких областях як АРК, Миколаївська, Херсонська та у м. Севастополі, проте в Одеській та Закарпатській областях спостерігається позитивна динаміка за аналізований період. Найбільшу частку у переробці винограду на виноматеріали займає Одеська обл., яка у 2 рази перевищує аналогічний показник в АРК за аналізований період. У 2012 р. збільшили переробку винограду підприємства Одеської на 11% та Закарпатської на 45% областях. На 37% зменшилися обсяги переробки у Херсонській області, на 29% – у м. Севастополі. На підприємства Одещини припадало 44% загального обсягу переробленого винограду, Автономної Республіки Крим – 22%, Миколаївської області – 16%. У 2012 р. 28% від загального обсягу переробленого винограду складала власна сировина (у 2011р. – 34%). Найменше фактично перероблено власного винограду на виноматеріали підприємства Миколаївської (7,6%) та Закарпатської (11,4%) областей.

Середня ціна закупівлі винограду коливалася в межах від 5594,4 грн./т в АРК до 2542,8 в Закарпатській області. Аналіз динаміки середньої ціни за 2012-2011 рр. по Україні в цілому показує, що вона зросла на 14% (з 3361 грн./т до 3829 грн./т). Це відбулося головним чином за рахунок підвищення цін на виноград у Миколаївській – на 38% та Одеській – на 12% областях, Автономній Республіці Крим – на 15%. У решті регіонів спостерігалася незначне зниження цін.

Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я на 2012 рік, Україна знаходиться на п'ятому місці в світі за обсягами споживання алкоголю. В Україні споживаються 15,6 л алкоголю на душу населення на рік. За цим показником її випе-

реджає Молдавія (1 місце – 18,2 л), Чехія (16,4 л), Угорщина (16,2 л) і Росія (15,7 л). За споживанням горілки Україна у 2013 році посіла 3 місце, середня норма споживання – 7,7 л., перше та друге місце – Росія та Білорусія відповідно. Помірне споживання вина – результат взаємодії багатьох європейських асоціацій, товариств і компаній, пов'язаних з виробництвом, продажем і споживанням вина. Винна індустрія в Європі вже протягом багатьох років є потужним прихильником та поборником помірності і усвідомленого ставлення до споживання алкоголю. У процесі просування вина на ринках різних країн виробники вина та регіональні асоціації приділяють окрему увагу походженню, культурній спадщині, виробництву і подачі вина і особливо підкреслюють ідеї відповідального підходу до його споживання. У таблиці 3 представлена структура виробництва вина в Україні за 2005-2012 рр. [3].

Як видно з таблиці 4 у 2012 році по відношенню до 2005 року збільшився обсяг виробництва алкогольної продукції в цілому на 14,28%, це було спричинено збільшенням обсягів виробництва коньяку на 91,67% та пива на 25,63%, проте необхідно відмітити, що за аналогічний період часу зменшилось виробництво виноградного вина на 21,95%. Найбільшу частку у виробництві алкогольної продукції займає пиво та виробництво горілки.

На нашу думку на виноробну галузь впливає також експорт та імпорт продукції. На рисунку 3 представлений експорт та імпорт виноробної продукції за 2007-2012 роки, в тис. умовних одиниць.

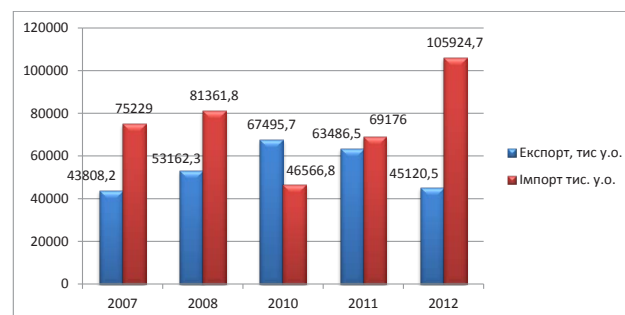

Рис. 3. Обсяг експорту та імпорту вина у 2007-2012 роках

Розроблено автором за даними [3]

Як видно з рис. 3 експорт вина, починаючи з 2009 по 2012 рік непинно зменшується, що негативно впливає на всю виноробну галузь, та на економіку країни в цілому.

Також на нашу думку, ми вважаємо доцільним, у даній статті показати структуру країн, в які українські виробники експортують продукцію у 2013 році.

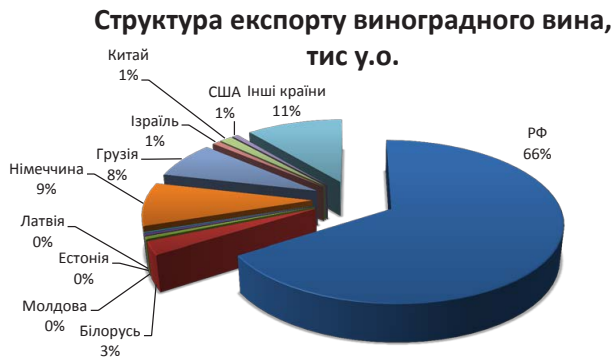

Рис. 4. Структура експорту виноградного вина у країни світу за 2013 рік

Розроблено автором за даними [3]

Сама головна проблема українського вина, на нашу думку, – це те, що у 21 столітті виробниками управляє не «благородні цілі», а проста нажива, тобто отримання високої ставки прибутку будь-якими методами. Так, використовують жмих як первинну речовину, додають цукор та ароматизатори у технологічному процесі виготовлення вина. При цьому українське вино втрачає свою автентичність, смак та користь.

На наш погляд така негативна тенденція пов'язана з впливом таких факторів:

– високі акцизні ставки – фактично одні з найвищих у світі. Таких акцизів, як у нас, нема в жодній країні, сухе вино там не належить до алкогольних напоїв, воно числиться серед продуктів харчування, тому не є підакцизною продукцією, на пляшку не клеїться акцизна марка. У французьких ресторанах, наприклад, сухе вино дешевше від солодких газованих напоїв. У більшості країн Євро-союзу нульовий відсоток акцизу встановлений і на шампанські вина.

– винятково висока ціна ліцензії на оптовий продаж вина. В Україні така ліцензія коштує 500 тисяч гривень на рік. Чогось подібного, знову ж таки, нема ніде в Європі. Чи може невелике підприємство сплатити таку вартість обов'язкової ліцензії? Запитання риторичне. Такий закон про ліцензування губить фермерські та невеликі селянські господарства, приватну ініціативу. Існуюча нормативно-за-

конодавча база зводить нанівець здорову конкуренцію малого, середнього та великого бізнесу, а її недостатність змушує українського виробника закладати високу ціну на свою продукцію.

– низька конкурентоспроможність українського вина. У нас добрі, якісні столові вина, та їх не знають за межами України або ж мало знають. У світі немає такого бренду: українське вино, проте є бренд – українська горілка. Вино в цьому сенсі не витримує конкуренції з пивом, так званими енергетичними напоями – усе це широко рекламується на телебаченні та на зовнішніх носіях. Наявні потужності виноробної галузі дозволяють перероблювати за сезон більше ніж 800 тис. тонн винограду, проте на сьогодні потужності завантажені лише на 20–40%. Застарілі технології виробництва вина, знос обладнання на деяких підприємствах складає 60%, що негативно відображається на конкурентоспроможності українського вина.

– нерозвиненість внутрішнього ринку. Показово, що внутрішній винний ринок в Україні не такий розвинений, як в інших країнах світу. У середньому кожен українець випиває 5,8 л вина на рік, що є одним з найнижчих показників у Європі (у Польщі – 12 л на людину, у Чехії – 16 л, в Іспанії та Італії – по 40 л, а у Франції максимальні 60 л). Справа в тому, що українці воліють напої міцніші, а частка вина в загальному споживанні алкоголю складає лише 10% [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз підтверджує загальносвітову тенденцію до зменшення обсягів насадження виноградної лози та обсягів виробництва вино-матеріалів. Таким чином, у 2000–2012 роки найбільший спад виробництва був Закарпатській області та в Автономній республіці Крим. Але також необхідно відмітити, неабияке збільшення обсягу збору винограду на території Миколаївської, Херсонської та Одеської областях. При цьому найбільшу питому вагу у виробництві винограду у 2013 році займають Одеська область та Автономна республіка Крим. Проте у 2012 році збільшився обсяг виробництва алкогольної продукції на 14,28%, це було спричинено збільшенням обсягів виробництва коньяку та пива, проте зменшилось виробництво виноградного вина за аналогічний період. Найбільшу питому вагу у виробництві алкогольної продукції займає пиво та виробництво горілки. Також визначено, що на виноробну галузь України впливають такі фактори: високі акцизні ставки, висока ціна ліцензії, нерозвиненість внутрішнього ринку, низька конкурентоспроможність українського вина.

Список літератури:

1. Історія виноградарства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vinograd.info/info/grozdy-zdorovya/istoriya-vinogradarstva.html>
2. Стан виноробної галузі у світі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://take-profit.org/economicnews.php>
3. Державний комітет статистики. – 2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Мировой винный рынок: перераспределение сил. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ubr.ua/market/agricultural-market/vinnyi-rynok-otrezvliashie-tendencii-261254>

Нестеренко О.С.

Одесский национальный экономический университет

ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье приведен анализ развития винодельческой отрасли в целом по Украине и в Одесской области. Автором сделаны выводы по уменьшению количества насаждений виноградной лозы и уменьшению валового сбора винограда. Проанализирована структура производства алкогольной продукции и определено, что наибольший удельный вес принадлежит производству пива и водки. Проанализирована динамика производства винограда по районам Одесской области. Приведенная динамика переработки виноматериалов по областям и определено, что наибольший удельный вес в переработке виноматериалов принадлежит Одесской области, что в 2 раза превышает аналогичный показатель в АРК. Определено, что на развитие виноградной отрасли влияют ряд факторов, а именно: цена лицензии, акцизный сбор, низкая конкурентоспособность вина и неразвитость внутреннего рынка. Приведены данные по производству и потребления вина в Украине.

Ключевые слова: конкурентоспособность, винодельческая отрасль, производственные мощности, производство вина, переработка виноматериалов.

Nesterenko O.S.

Odessa National Economic University

TRENDS AND PROSPECTS FOR THE WINE INDUSTRY IN THE UKRAINE

Summary

In the article the analysis of the wine industry in general and in Ukraine in Odessa region. The author of the conclusions on the reduction of planting the vine and the decrease in gross vintage. The structure of production of alcoholic beverages and determined that the largest share belongs producing beer and vodka. The dynamics of grape production by region Odessa region. Present dynamics processing wine by region and determined that the portion of the processing of wine belongs to the Odessa region, which is 2 times higher than in the ARC. It was determined that the development of the grape industry affected by several factors, namely: the price of the license, excise duty, low competitiveness of wine and undeveloped domestic market. The data on the production and consumption of wine in Ukraine.

Keywords: competitiveness, the wine industry, production capacity, production of wine, wine processing.

УДК 338.1

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ноженко Д.Г.

Харківський інститут банківської справи
Національного банку України

В статті розглянуто теоретичні аспекти стратегічного планування та, як приклад важливості даного явища, проведено практичне дослідження щодо аналізу та обґрунтування стратегічної моделі конкурентних сил М. Портера. Отримані результати дали змогу оцінити роль стратегічного планування в економічному розвитку вітчизняних підприємств та можуть бути використані для оптимізації роботи досліджуваного підприємства.

Ключові слова: стратегія, планування, конкуренція, стратегічна модель, економічне зростання.

Постановка проблеми. Українські підприємства, у своєму прагненні бути сучасними та конкурентоспроможними суб'єктами на ринку в ХХІ сторіччі, повинні приділяти достатню увагу розробці стратегічного плану своєї діяльності, який є фундаментом для подальшої розробки таких планів, як тактичний та оперативний. Але з плином часу, що тягне за собою еволюцію та прогрес в усіх галузях діяльності та нерозривно пов'язаних елементах економічних відносин, починає потребувати нових ідей та вдосконалення і стратегічне планування на підприємстві. Також необхідно додати, що цей крок може стати основним поштовхом для подальшого реформування усієї системи менедж-

менту підприємства адже, як свідчить практичний досвід, вчасне врахування як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, що забезпечують оптимальні умови для ефективного функціонування підприємства, можливе за допомогою якісного планування. Отож, виникає проблема вибору дієвої моделі стратегічного планування, її подальшого впровадження на підприємстві за наявних умов, що в результаті повинно втілитися в майбутньому в стабільне економічне зростання даного підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення та вдосконалення стратегічного управління підприємства було метою багатьох вітчизняних та іноземних вчених, які зробили свій внесок в дослідження цієї